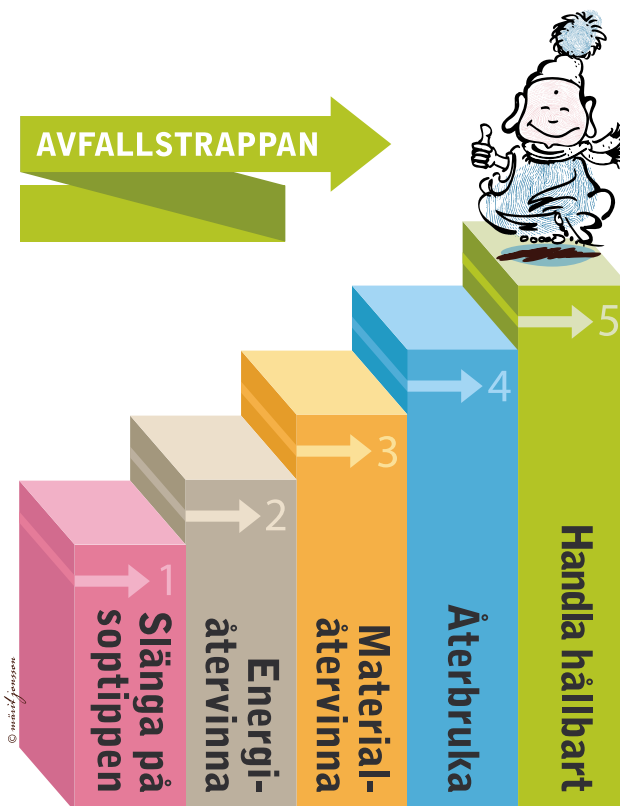

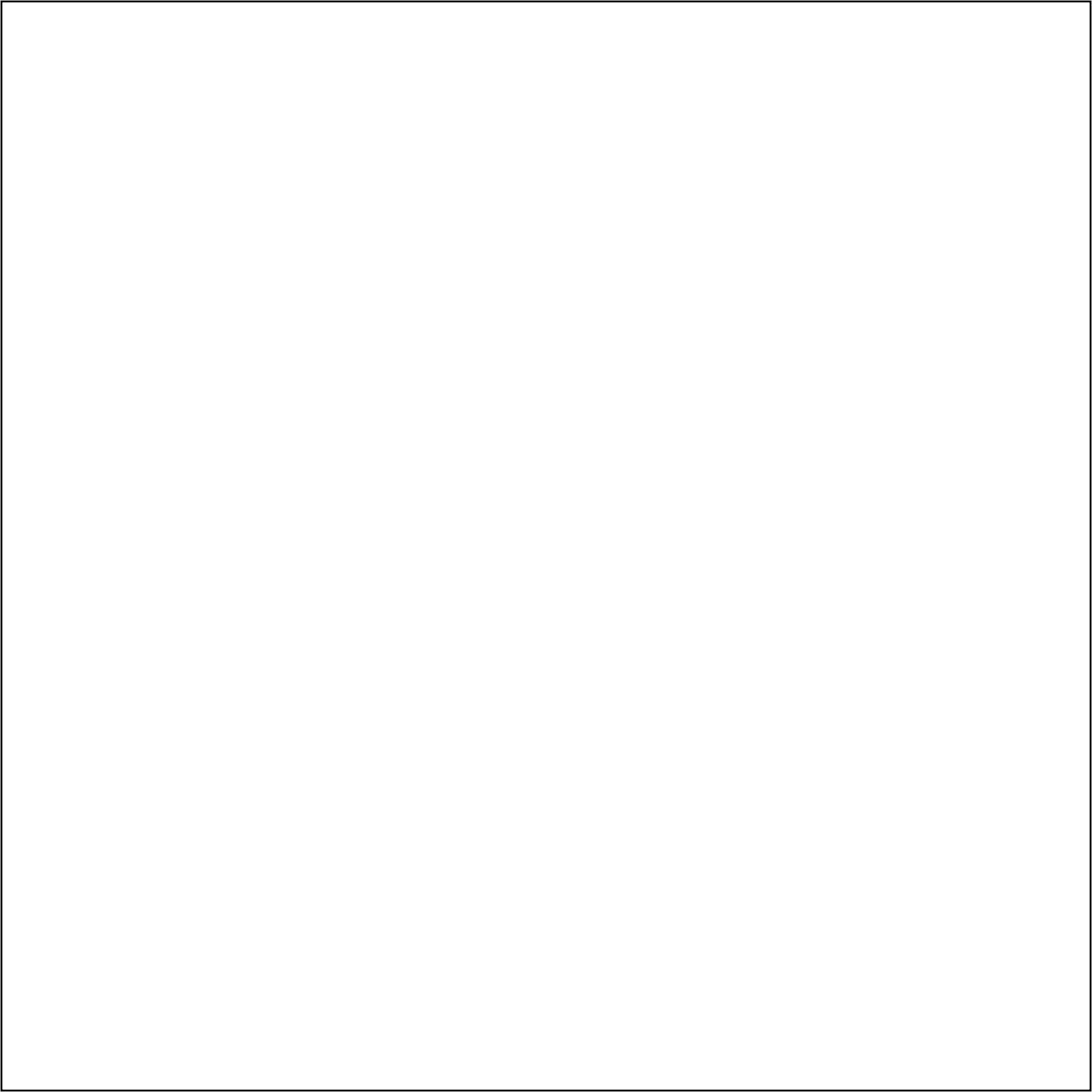
Program för avfall

- om förebyggande och hantering av avfall

Östersunds kommun

2019 - 2028

Program för avfall
- om förebyggande och hantering av avfall
Östersunds kommun 2019 - 2028

Utformad med utgångspunkt i Naturvårdsverkets föreskrifter om kommunala avfallsplaner för förebyggande och hantering av avfall NFS 2006:6 och NFS 2017:2 och anpassad till Östersunds kommuns styrmodell.

Berörd verksamhet: Östersunds kommun samt hushåll och verksamheter i Östersund

Fastställd av: Kommunfullmäktige

Dokumentansvarig: Enhetschefen för Avfall Återvinning

Gäller från: 2019-02-07

Reviderad: ...

Bilagor:

Bilaga 1: Bakgrund

Bilaga 2: Uppföljning av den förra avfallsplanens mål och åtgärder

Bilaga 3: Nulägesbeskrivning

Bilaga 4: Anläggningar för återvinning och bortskaffande

Bilaga 5: Nedlagda deponier

Bilaga 6: Behovsbedömning

Bilaga 7: Arbetet med att ta fram programmet och strategin

Relaterade dokument:

Strategi för avfall

Bilaga 1: Förslag på aktiviteter

Nämndernas kommande mål och förvaltningarnas kommande handlingsplaner för avfall

Lokala föreskrifter om avfall

Alla dokument, med bilagor, finns på ostersund.se/renhallningsordning

Illustrationer: Märit Jonsson Design

Märit om illustrationerna: Fingeravtrycket - Symboliskt för handlingskraft och det personliga ansvaret. "att sätta fingret på någonting", "att göra avtryck", "att alla måste ha ett finger med i arbetet med att rädda världen...", "att alla är vi olika - men vi har samma värde och behov".

Innehållsförteckning

1	Inledning och syfte	6
2	Läsanvisning	7
3	Utmaningar	8
3.1	Ansvar och attityder	8
3.1.1	Otrevligt när inte alla slänger rätt	8
3.2	För mycket sopor som är farliga för människor och miljö	10
3.2.1	Minska mängden miljöfarligt	10
3.3	Vi kan sortera mera	10
3.3.1	Närmare 70% av soppåsarnas innehåll är felsorterat	10
3.3.2	Tar alla kommunala verksamheter avfallstrappan?	11
3.3.3	Det är inte alltid lätt att sopsortera för alla	11
3.3.4	Vi ska bli fler och vi bygger mer	12
3.3.5	Mindre skräp på marken och mer till återvinning	12
3.3.6	Tillfälliga boenden ger ständigt upphov till grovsopor	13
3.3.7	Återvinningscentralerna - en nyckel till ökad återvinning	14
3.4	Vi köper för mycket sopor	14
3.4.1	Vi köper och slänger	14
3.4.2	Matsvinnet är en miljöbov som vi kan sätta stopp för	15
3.4.3	Engångsmuggar och plastkassar	15
3.4.4	Vi ska minska mängden bygg- och rivningsavfall	16

Program för avfall 2019 - 2028

3.5	Fler utmaningar vad gäller insamling och behandling av avfall	16
3.5.1	Våra gamla tippar får inte läcka miljöfarliga ämnen	16
3.5.2	Fett i avloppen smutsar ner sjöar och vattendrag	16
3.5.3	Latrin från husvagnar och husbilar	17
3.5.4	Hållbar avfallsbehandling och hållbara transporter	17
3.5.5	Göra biogas av matavfall	17
4	Kommunens målbild och ställningstaganden	19
4.1	Ställningstagande: Vi ska ta ansvar för våra sopor	20
4.2	Ställningstagande: Vi ska minska sopornas farlighet	21
4.3	Ställningstagande: Vi ska återvinna mer material	22
4.4	Ställningstagande: Vi ska förebygga att sopor uppstår	23
5	Styrmedel	24
5.1	Lokala föreskrifter	24
5.2	Avgifter	24
5.3	Fysisk planering	24
5.4	Tillsyn	25
5.5	Upphandlingar	25
5.6	Information	25
6	Ansvar och uppföljning	26
6.1	Ansvar	26
6.2	Uppföljning	26

1. Inledning och syfte

Det här är ett program för alla i Östersund som köper saker och slänger saker. Vi ska alla bli bättre på att handla hållbart, det vill säga att inte köpa sådant som blir sopor på en gång. Och vi ska bli bättre på att köpa miljövänliga produkter så att vi kan minska mängden miljöfarligt avfall. De sopor som ändå uppstår ska vi se till att sortera så att så mycket som möjligt går till återvinning och återbruk. Vi ska ta avfallstrappan.

Alla kommuner måste, enligt lagstiftningen, ha en plan för avfallet som uppstår i kommunen. Tidigare planer har handlat om hur vi hanterar avfall men nu höjer vi ambitionen och tar även med hur vi ska förebygga att avfall uppstår.

Kommunen har många möjligheter att påverka avfallsmängderna; i första hand genom att kommunens egna verksamheter föregår med gott exempel genom att handla hållbart och sortera alla sopor rätt. Kommunen kan också påverka hushållen genom att styra med avgifter, information och tillgänglighet till sorteringsställen. Företagens avfall har inte kommunen samma direktinflytande över, men där kan kommunen påverka genom till exempel föreskrifter, tillsyn och information.

Syftet med programmet är att vi i Östersund ska minska mängden avfall och avfallets farlighet för hälsa och miljö. Programmet ska leda oss i detta arbete, tydliggöra kommunens ambitioner på avfallsområdet utifrån lagstiftningen och de nationella riktlinjerna för avfall, komplettera kommunens översiktsplan och ge en helhetsbild över avfallshanteringen och hur vi i Östersund, förebygger avfall.

2. Läsanvisning

För att passa in i kommunens styrmodell är Östersunds kommuns avfallsplan utformad som ett program, med tillhörande bilagor, samt en strategi med tillhörande bilaga. Det är aktiverande styrdokument som ska tydliggöra vad kommunen vill förändra och uppnå. *Programmet* har ett långsiktigt tidsperspektiv och innehåller den övergripande inriktningen och målbilden. Programmet är ett underlag till *Strategi* för avfall. Strategin innehåller prioriterade strategiområden (återfinns i kommunens interna uppföljningssystem) som beskriver hur kommunen ska förverkliga de kommunövergripande målen med ett kortare tidsperspektiv på fyra år. Strategin är, i sin tur, utgångspunkten för kommunens nämnder, när de ska formulera *mål* på nämndnivå, och kommunens förvaltningar, när de ska upprätta *handlingsplaner*. I handlingsplanerna kan de *föreslagna aktiviteterna* i strategis bilaga 1, tas upp.

Tillsammans med *Lokala föreskrifter* om avfall utgör Program för avfall och Strategi för avfall samt kommande mål och handlingsplaner, kommunens Renhållningsordning.

3. Utmaningar

Vi i Östersund ska göra samma sak som resten av Europa har åtagit sig att göra¹; vi ska minska mängden avfall och minska avfallens farlighet för hälsa och miljö. Och det ska vi göra genom att gå avfallstrappan som är en utmaning i sig. Vi ska gå *från* att lägga alla sopor på soptippen - vilket vi gjorde tidigare, och *från* att elda upp soporna - vilket vi, till stor del, gör nu, till att återvinna materialen - som vi ska bli bättre på, och ännu hellre återanvända sakerna. Men framförallt ska vi se till att det inte uppstår så mycket sopor och helst inga miljöfarliga sopor alls.

Det krävs förändringar för att nå högre i avfallstrappan. Vi i Östersund måste ändra våra vanor och tankesätt, byta ut skräpkorgen mot sopsorteringsbehållare, anpassa insamlings-systemen, laga istället för att slänga, skapa återbruksmarknader och handla hållbart.

3.1 Ansvar och attityder

3.1.1 Otrevligt när inte alla slänger rätt

En grundläggande princip i Sverige är att var och en tar ansvar för sina sopor. Källsortering innebär att var och en ska sortera sina sopor vid källan - det vill säga där soporna uppstår. När du tar av kolapapperet från kolan; då uppstår en pappersförpackning som du ska slänga på rätt ställe. Gör du det behöver inte Nån annan komma för att städa efter dig.

Det finns människor som slänger sopor på marken eller på golvet i soprommet eller i fel behållare; förmodligen i tron att Nån annan kommer att städa. Det finns också människor som blir mycket arga och otrevliga när de får en uppmaning av kommunens personal på exempelvis återvinningscentralerna eller i soprommen, att slänga rätt.

Nedskräpning och obefintlig sopsortering är trist för alla och otrevlig attityd är ett allvarligt arbetsmiljöproblem.

1 EU:s avfallsdirektiv 2008/98/EG

Vi ska gå från att lägga alla sopor på soptippen - vilket vi gjorde tidigare, och från att elda upp soporna - vilket vi, till stor del, gör nu, till att återvinna materialen - som vi ska bli bättre på, och ännu hellre återanvända sakerna. Men framförallt ska vi se till att det inte uppstår så mycket sopor och helst inga miljöfarliga sopor alls.

3.2 För mycket sopor som är farliga för människor och miljö

3.2.1 Minska mängden miljöfarligt

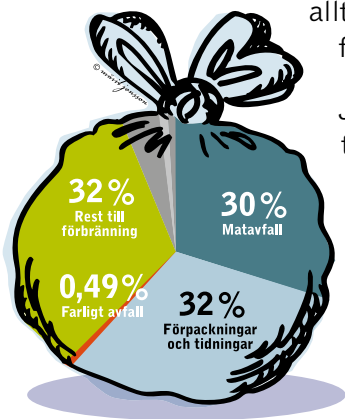
Vi ska välja miljövänliga produkter; då uppstår inget miljöfarligt avfall. All elektronik innehåller emellertid miljöfarliga ämnen och elavfallet utgör den största mängden miljöfarligt avfall. Hur ska vi förebygga att elavfall uppstår?

Det miljöfarliga avfallet som ändå uppstår ska slängas rätt. Inget ska slängas i den vanliga soppåsen men idag består östersundsbornas soppåsar till 0,49 % av miljöfarligt avfall. Det motsvaras av 47 ton miljöfarligt avfall som slängs i soppåsen varje år och inte lämnas för ett miljöriktigt omhändertagande (0,76 kg/invånare).

3.3 Vi kan sortera mera

3.3.1 Närmare 70% av soppåsarnas innehåll är felsorterat

Enligt Lokala föreskrifter om avfall, ska alla i Östersund sortera ut allt miljöfarligt, allt matavfall, alla förpackningar och tidningar med flera avfallsslag.

Jämför med resten av landet är vi i Östersund inte dåliga på att sortera våra sopor. Men vi är heller inte så bra. Soppåsarna som kommer från hushållen i Östersund innehåller cirka 32 % förpackningar och tidningar samt 30 % matavfall. Det kan vara så mycket som hälften kvar av förpackningarna och matavfallet, att sortera ut ur soppåsarna!

3.3.2 Tar alla kommunala verksamheter avfallstrappan?

Sedan juli 2016 är alla verksamheter skyldiga att följa avfallstrappan. Vet kommunens närmare 6 000 anställda det?

Sopsorteras det i alla kommunala verksamheter och hur stor är kännedomen om avfallstrappan? I vissa av kommunens verksamheter sopsorteras det till kolapappersnivå; i andra sopsorteras det inte alls. Kunskaper och sopsorteringsställen inom nära räckhåll skulle förbättra sopsorteringen inom kommunen.

En mer kostnadseffektiv användning av kommunens lokaler har lett till att det inte finns några förråd för möbler och annan utrustning utan sådant slängs i stor utsträckning. Sedan 2017 finns grupper för återbruk på kommunens intranät men det finns smidigare webbaserade verktyg.

3.3.3 Det är inte alltid lätt att sopsortera för alla

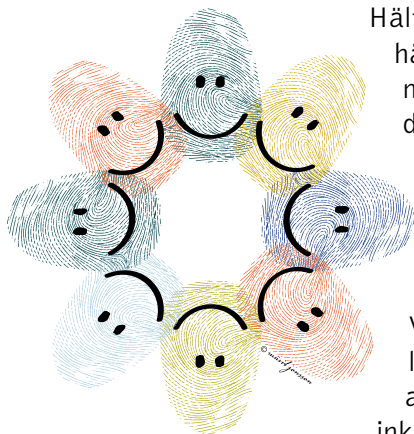
I Sverige ska vi sortera våra sopor där de uppstår - vid källan; till exempel när du tar av papperet från kolan. Hur långt har du då till ett sopsorteringsställe för pappersförpackningar?

Sopor uppstår överallt där människor befinner sig; hemma, på jobbet, i skolan, på konferens, på stan, på evenemang, på semestern - har vi möjligheter att sortera våra sopor överallt?

Det mesta av våra sopor ska lämnas till återvinning; exempelvis alla förpackningar och tidningar. Endast en mindre mängd sopor ska gå till förbränning. Idag har vi närmast till, och flest behållare för de sopor som ska gå till förbränning.

Behållarna är oftast stora, till skillnad från de för exempelvis förpackningar och tidningar som är färre, mindre och står längre bort. Det gäller oavsett om du vill bli av med ett kolapapper eller en hel kasse med pappersförpackningar.

Hälften av Östersunds invånare bor i flerbostadshus där hämtningen av förpackningar och tidningar är mer eller mindre utbyggd. Den andra hälften bor i villahushåll och de är helt och hållet hänvisade till återvinningsstationerna. Återvinningsstationerna har minskat från 40 stationer, när förpackningsinsamlingen startade i mitten på 90-talet, till 25 stationer idag. Det saknas dessutom en länge efterfrågad återvinningsstation i centrala stan.

Vi ska naturligtvis också ha sopsorteringsställen som är lätta att förstå och bekväma att använda för den mångfald av människor som vi är, enligt kommunens strategi för ett inkluderande samhälle².

3.3.4 Vi ska bli fler och vi bygger mer

Kommunens tillväxtplan 2014 - 2020 säger "Mer människor, mer jobb och mer bostäder". Nu bygger vi mycket bostäder i Östersund och staden förtätas. Bra avfallshantering för hushållen kräver ytor för anpassade insamlingssystem och bra trafikplanering. Både i ombyggda och i nybyggda områden ska de boende ha nära till att kasta sina olika sorters sopor, soporna ska kunna hämtas på ett tryggt och smidigt sätt och bostadsområdena ska planeras så att sopbilarnas rutter blir så korta och därmed så energieffektiva som möjligt i enlighet med kommunens Klimatprogram³.

3.3.5 Mindre skräp på marken och mer till återvinning

Sopor ska sorteras för återvinning. Men det är inte vad skräpkorgarna i våra offentliga miljöer säger. De säger "Släng allt här så ser vi till att det eldas upp!" Det finns sällan förutsättningar att sopsortera på gator och torg, på besöksanläggningar, i offentliga lokaler samt under stadens evenemang. Det finns bara vanliga skräpkorgar och det som slängs där går till förbränning.

Alla använder heller inte skräpkorgarna utan skräpar ned med sina tomma förpackningar.

2 Se "Ett Östersund för alla - en strategi för ett inkluderande samhälle genom Design för alla - 2015"

3 Se "Klimatprogram – färden mot en fossilbränslefri och energieffektiv kommun 2030"

Nedskräpning ger trista miljöer, sprider kemikalier, kan skada djur och människor, kostar mycket pengar och bidrar till att skapa otrygga miljöer. Idag lägger vi mycket resurser på städning men kommunen skulle behöva arbeta mer förebyggande mot nedskräpningen.

Ett ständigt återkommande problem är trädgårdsavfallet från villatomter som dumpas på parkmark och i stadsnära skogar. Avfallet är oftast inte skadligt men det innebär en förfullning av de områden som vi ska använda till rekreation och friluftsliv.

3.3.6 Tillfälliga boenden ger ständigt upphov till grovsopor

Östersund är en studentstad. Hit kommer många unga för att bo några år och när de flyttar lämnar de möbler och bohag. Idag blir det ofta fastighetsägaren som får ta itu med grovsoporna. Men här finns underlag för en återbruksmarknad.

Det finns andra tillfälliga boendeformer som idag genererar stora mängder osorterade grovsopor. Det måste bli lättare för de boende och deras anhöriga att bli av med grejerna och göra det på ett hållbart sätt.

3.3.7 Återvinningscentralerna - en nyckel till ökad återvinning

Kommunens tre återvinningscentraler för privatpersoner är välbesökta och får mycket beröm men också en del klagomål; främst när det gäller öppettider, köer och riskfyllda trafikmiljöer. Fler och fler avfallsslag ska sorteras ut för återvinning men ytorna på återvinningscentralerna är begränsade. De som saknar bil har dessutom svårt att besöka någon av våra återvinningscentraler och centralerna har heller inte en *Design för alla* enligt kommunens strategi för ett inkluderande samhälle⁴.

På andra håll i landet finns återbruksmarknader i anslutning till återvinningscentralerna; praktiskt att kunna lämna allt på samma ställe! Och roligt att fynda på second hand när en lämnat sina grejer som en inte längre vill ha!

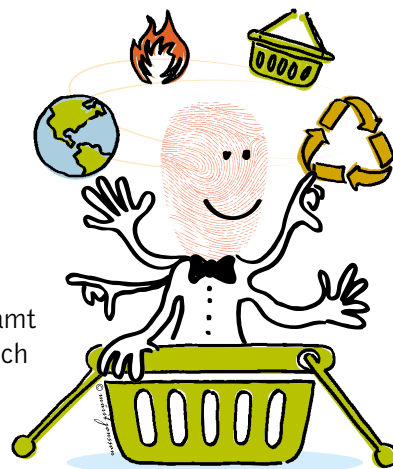
Kommunens småföretagare har länge efterlyst en mer lättillgänglig återvinningscentral för deras avfall. Det finns alltså flera goda skäl att se över kommunens behov av moderna och tillgängliga återvinningscentraler för hushållen och företagen, som ger bra förutsättningar för att minska avfallsmängderna.

3.4 Vi köper för mycket sopor

3.4.1 Vi köper och slänger...

Behöver vi prylar som går sönder inom ett halvår? Alla kemikalier som vi omger oss med kanske gör mer skada än nytta. Och hur hållbart är det att byta ut kyl, frys och spis bara för att de inte har rätt färg? Hur vi väljer att köpa styr hur mycket sopor vi ger upphov till och det enklaste sättet att minska mängden sopor är att handla hållbart.

Om du har pengar så är det, i vårt samhälle, enkelt och bekvämt att skaffa nya saker. Då kan du uppleva det som tidsödande och begränsande att handla hållbart. Hållbar konsumtion kan till och med uppfattas som att du måste avstå från att köpa.

4

Se ”Ett Östersund för alla - en strategi för ett inkluderande samhälle genom Design för alla - 2015”

Men det handlar mer om att skaffa saker av bra kvalitet med lång livslängd som ger ett högt andrahandsvärde. Och det finns också alternativ till saker. Tidningar, musik, böcker, spel och filmer kan vi idag konsumera digitalt och det blir vanligare att uppvakta med en upplevelse istället för ännu en skål eller ljuslykta.

Men ändå har vi saker som det inte är något fel på men de passar inte in längre. Det är ofta enklast att fylla säckar och släpvagnar och fara till återvinningscentralen för att bli av med sådant. Tänk om det vore allra enklast att lämna sakerna till återbruk så att de kom till nytta igen.

Hållbar konsumtion kan idag uppfattas som något begränsande men är det inte befriande egentligen?

3.4.2 Matsvinnet är en miljöbov som vi kan sätta stopp för

Av all mat som produceras slänger vi bort mellan en tiondel och hälften av maten. Den svenska livsmedelshanteringen står för 20 - 25 procent av landets totala klimatpåverkan. Produktion av mat ger också andra miljöproblem som övergödning, spridning av bekämpningsmedel och vattenbrist. Vi kan alltså uppnå betydande miljövinster genom att äta upp den mat som produceras och inte slänga den. Att komma tillrätta med matsvinnet är prioriterat i de nationella riktlinjerna.

3.4.3 Engångsmuggar och plastkassar

Kaffesugen? Då tar man en take away-latte i farten. Engångsmuggar är, liksom alla förpackningar, praktiska. Men för att tillverka dem går det åt råvaror och energi, och det ger utsläpp av växthusgaser som bidrar till den globala uppvärmningen.

Är engångsmaterial eller plastkassar så nödvändiga egentligen? Vi i Östersund har fått se vintrarna blir kortare och kortare och vi har fått vänja oss vid slask i januari. Kan vi göra något åt det? Hamburg använder inga kaffemaskiner för kaffekapslar i sina kommunala verksamheter, San Francisco har förbjudit försäljning av små plastflaskor och många länder har förbjudit plastkassar. Vad kan Östersund göra?

3.4.4 Vi ska minska mängden bygg- och rivningsavfall

Att minska bygg- och rivningsavfall är prioriterat i de nationella riktlinjerna. Byggbranschen har blivit bättre på att sortera rivningsmaterial som sedan går till återvinning. Men om det är helt och fungerande material från byggen och rivningar? Det finns idag ingen återbruksmarknad för bygg- och rivningsmaterial i Östersund.

3.5 Fler utmaningar vad gäller insamling och behandling av avfall

3.5.1 Våra gamla tippar får inte läcka miljöfarliga ämnen

Förr hade varje by och stadsdel sin egen soptipp eller brandgrop. Där slängdes allt - även sådant som är farligt för hälsa och miljö. Det finns även gamla tippar för schaktmassor i kommunen. Tipparna har avslutats enligt tidigare lägre krav eller innan några krav på skyddsåtgärder överhuvudtaget fanns. Sedan dess har kraven höjts. Dessa gamla tippar behöver därför identifieras och riskklassas. Vidare behöver de tippområden som innebär en risk för människors hälsa och för miljön åtgärdas.

3.5.2 Fett i avloppen smutsar ner sjöar och vattendrag

Verksamheter som hanterar livsmedel, som exempelvis restauranger, genererar mycket fett som hamnar i avloppet. Om fastigheten har dåligt fungerande fettavskiljare, eller ingen alls, spoleras det fett ut i det kommunala avloppsnätet; ofta med stopp som följd. Vid stopp måste avloppsvattnet ledas om och går då, orenat, ut i sjöar och vattendrag.

Med förändrade matvanor genereras allt större mängder fett även i hushållen. Risken är stor att även det hamnar i avloppet med stopp i avloppet som följd.

Då är det bättre att samla in fett och återvinna det. Återvunnet och renat fett kan användas vid tillverkning av bland annat tvål- och tvättprodukter, stearin, målarfärg eller bio-bränsle. Det kan också ersätta palmolja, så genom att återvinna fett kan vi motverka skövlingen av jordens regnskogar.

3.5.3 Latrin från husvagnar och husbilar

Det är många besökare som väljer att turista i Jämtland med husbil eller husvagn. I Östersunds kommun finns det tre campingplatser där det går att tömma latrin från toalettanken om man löser ett dagkort. Men det kostar en slant vilket kan uppfattas som onödigt om det enda syftet med besöket är att tömma latrin. Då finns det en risk att avfallet töms någon annanstans.

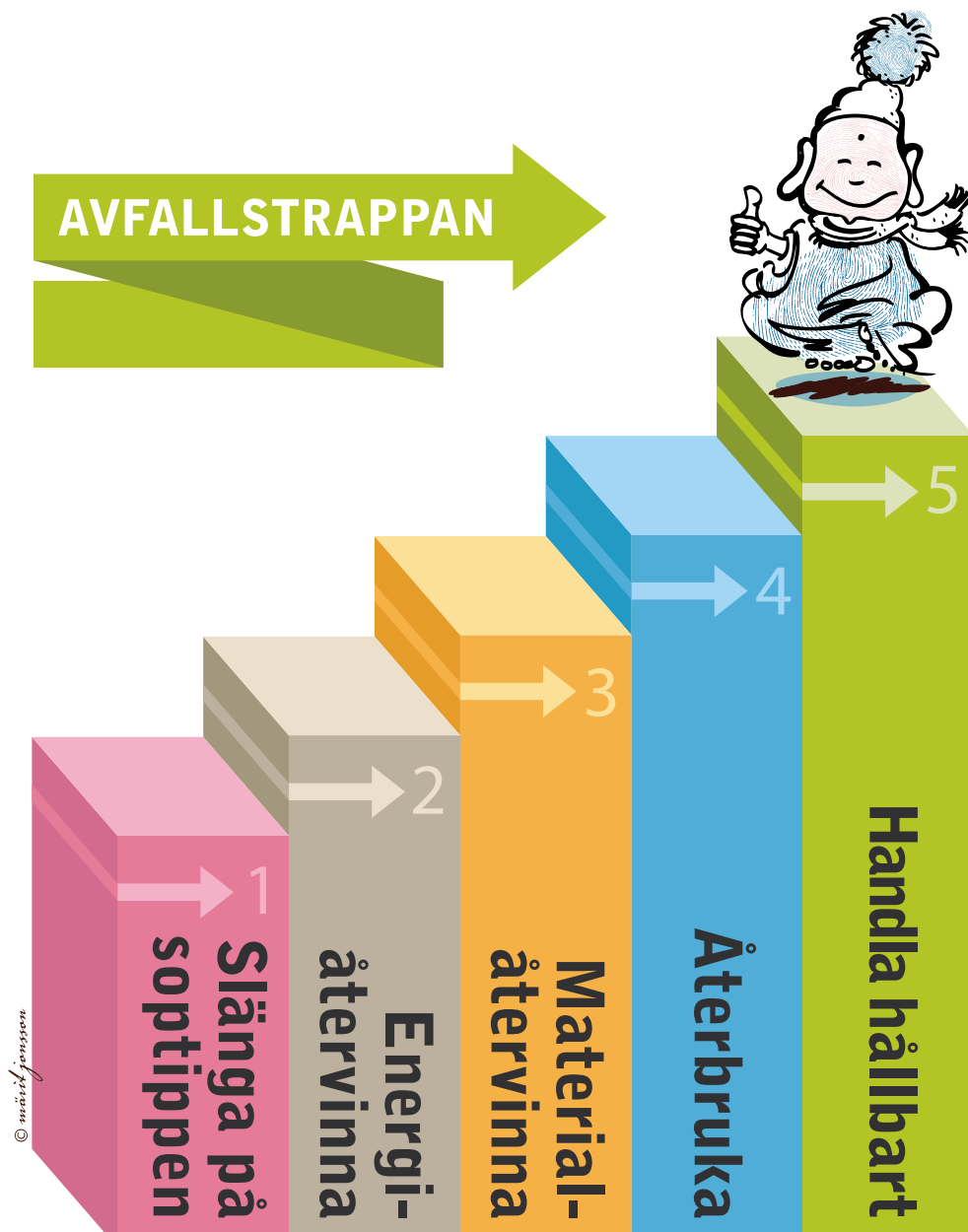
3.5.4 Hållbar avfallsbehandling och hållbara transporter

Så mycket som möjligt av våra sopor ska återvinnas. Det ställer krav på en hållbar avfallsbehandling här i Östersund. För avfall som ska återvinnas på annan ort krävs hållbara transporter i enlighet med kommunens Klimatprogram⁵. Vi skulle kunna samla in fler avfalls slag för återvinning som exempelvis textilier, gips och plast men avstånden till behandlingsanläggningarna är långa och våra mängder är förhållandevis små. Är regional samverkan ett sätt att nå hållbarhet?

Oljeskadad jord är ett avfall som uppstår efter spill eller läckage av drivmedel eller olja, som till exempel vid gamla bensinmackar. Sådana områden är i dagsläget redan sanerade men det sker hela tiden olyckshändelser som leder till oavsiktliga utsläpp. I Jämtlands län finns ingen anläggning som tar emot oljeskadad jord. Därför körs sådan jord till städerna vid Norrlandskusten. Med en behandlingsanläggning för oljeskadad jord i Östersund skulle vi kunna minska transporter av oljeskadad jord från hela länet.

3.5.5 Göra biogas av matavfall

De nationella riktlinjerna säger att vi ska sortera ut det matavfall som uppstår och återvinna det, så att vi tar vara på näringsämnen och energin. Östersund var en av de första kommunerna i landet som började att samla in matavfall i syfte att producera biogas för fordonsdrift, något som också slagits fast i kommunens biogasstrategi. Fortfarande, efter mer än tjugo år, komposteras matavfallet på Gräfsåsens avfallsanläggning. Frågan om hur vi ska göra biogas av matavfallet har ännu inte fått någon lösning.

4. Kommunens målbild och ställningstaganden

Att gå avfallstrappan är en utmaning i sig, för det handlar om att vi måste lära om och ändra på våra rutiner. Men det är också ett arbetssätt för att nå målbilden.

Målbild 2028

Vi i Östersund ger upphov till väldigt lite sopor och nästan inget miljöfarligt avfall. Soporna sorterar vi där de uppstår och vi återbrukar eller återvinner så mycket som möjligt - vi tar avfallstrappan!

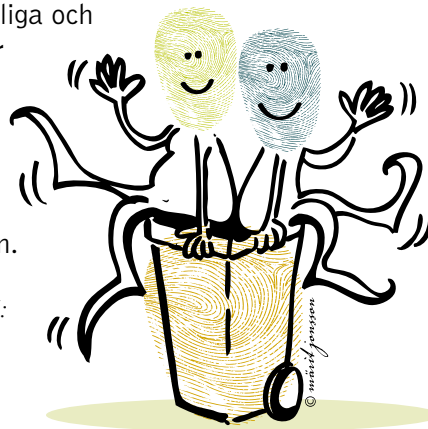
*Utifrån ställningstagandet om avfall i
Östersund 2040 Översiktsplan*

Var och en ansvarar för sina sopor; vilka sopor som uppstår och att de slängs på rätt ställe. Kommunen ansvarar för insamling av vissa avfallslag men inte för alla. Därför måste vi alla i Östersund samverka för att vi ska nå målbilden. Från den enskilde som står där med sitt kolapapper, till fastighetsägare som ansvarar för exempelvis soprum samt kommunen och återvinningsföretagen som ansvarar för insamlingssystem.

Östersunds kommun har gjort ställningstaganden för fyra prioriterade områden som bidrar till att nå målbilden. Indikatorerna använder kommunen för att mäta om vi kommer att nå målbilden till 2028, eller inte.

4.1 Ställningstagande: Vi ska ta ansvar för våra sopor

Kommunen ska verka för att vi i Östersund ska ha tillgängliga och begripliga insamlingsystem och bra information så att var och en kan ta ansvar för sina sopor; sortera dem där de uppstår och lämna dem på rätt ställe.

Indikatorer:

- Andelen medborgare som är nöjda med sophämtningen.

SKL-enkät Kritik på teknik, ordinarie fråga, vart 3:e år (våren 2016: ganska eller mycket nöjd: 84,7 %). 2028 bör vi ha nått 95 %.

- Andelen medborgare som upplever att det är rent och snyggt på torg och trottoarer i Östersund.

SKL-enkät Kritik på teknik, ordinarie fråga, vart 3:e år (våren 2016: i centrala stan: 80%, utanför centrum: 70,9%, snitt: 75,4%). 2028 bör vi ha nått 90 %.

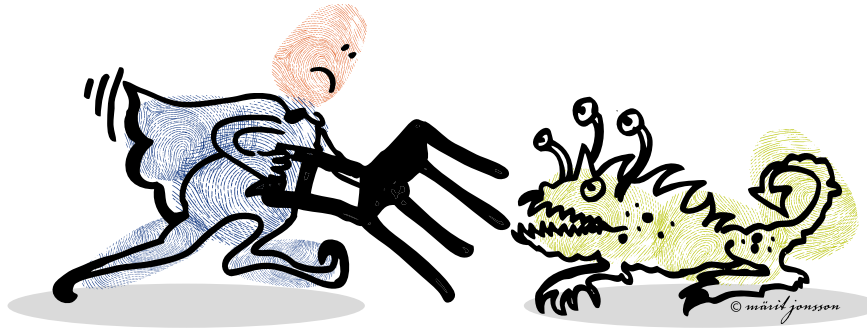
- Andel av personalen som hämtar sopor och tömmer skräpkorgar som upplever arbetsmiljön* som bra eller mycket bra.
* Soprum, hämtställen och trafikmiljön kring fastigheter samt i och kring stadens skräpkorgar och på allmänna platser.

Intern enkätundersökning för personalen: skala: Mycket dålig, Dålig, Bra, Mycket bra. 2028 bör vi ha nått 95 %.

- Återvinningscentralernas personals upplevelse av arbetsplatsen/kontakten med kunderna som trygg och utan hot.

Intern enkätundersökning för personalen på kommunens återvinningscentraler. 2020 ska vi ha nått 100 %.

4.2 Ställningstagande: Vi ska minska sopornas farlighet

Kommunen ska verka för att vi i Östersund ska köpa så lite miljöfarliga produkter som möjligt och i den mån miljöfarligt avfall uppstår ska vi lämna det på rätt ställe.

Indikatorer:

- Mängden miljöfarligt avfall insamlat från hushållen.

2016: 1 437 ton/61 745 inv: 23,3 kg/inv. 2028 bör vi ha minskat med 30 % till 16,3 kg/inv.

- Andelen medborgare som upplever att de är nöjda med hur det fungerar att bli av med sitt miljöfarliga avfall.

SKL-enkät Kritik på teknik, ordinarie fråga, vart 3:e år (våren 2016: 82%). 2028 bör vi ha nått 95 %.

- Mängden miljöfarligt avfall i Östersundsbornas soppåsar.

Resultat från plockanalyser. Hösten 2016: 0,49%. Plockanalyser genomförs vart tredje år. 2028 bör vi ha nått 0 %.

- Mängden produkter i kommunala verksamheter som innehåller farliga kemikalier*
* enligt klassificeringen i kommunens kemikaliehanteringssystem.

2018: 383 produkter. 2028 bör vi ha minskat mängden med 50 % till 190 produkter.

4.3 Ställningstagande: Vi ska återvinna mer material

Kommunen ska verka för att vi i Östersund, istället för att lägga sopor på en soptipp eller elda upp dem, ska se till att så mycket som möjligt av soporna går till materialåtervinning. Det är det tredje trappsteget i avfallstrappan.

Indikatorer:

- Andelen avfall som materialåtervinns.

Miljöfarligt avfall, förpackningar, tidningar, papper, matavfall, rest till förbränning och till soptipp från hushåll och verksamheter (förutom rent verksamhetsavfall) samt grovsopor från hushållen: 516 kg/inv. Av det materialåtervinns: elavfall, förpackningar, tidningar, papper, matavfall, metaller, konstruktionsmaterial: 212 kg/inv. Materialåtervinningsgraden: 41 % (2016). 2028 bör vi ha nått 60 %.

- Andelen utsorterat matavfall från hushåll och verksamheter.

I Sverige genereras 98 kg matavfall per invånare och år (Naturvårdsverkets rapport Matavfall i Sverige. Uppkomst och behandling 2014). 2016 samlade kommunen in 4 013 ton matavfall. Det ger 65 kg/invånare och är vilket motsvarar 66 % av den totala mängden matavfall. 2028 bör vi ha nått 80 %.

- Andelen medborgare som tycker att det är lätt att sortera sitt skräp i de offentliga miljöerna (på gator och torg, i parker och offentliga lokaler) oavsett funktionsförmåga.

SKL-enkät Kritik på teknik, tilläggsfråga, vart 3:e år (våren 2016): 38,2 % - ganska eller mycket lätt).

2028 bör vi ha nått 60 %.

OBS! Frågan har utgått. Vi gör en egen enkätundersökning där denna fråga ingår.

- Andelen avfall från kommunens återvinningscentraler som materialåtervinns.

Totala mängden avfall från alla tre återvinningscentralerna: 2016: 10 719 ton/år. Vi ser idag till att materialåtervinna trädgårdsavfall, metaller, wellpapp, keramiskt material och elavfall: Materialåtervinningsgraden: 37 %.
2028 bör vi ha nått 45 %.

4.4 Ställningstagande: Vi ska förebygga att sopor uppstår

Kommunen ska verka för att vi i Östersund ska minska mängden sopor genom att återanvända så mycket som möjligt, och vi ska handla hållbart; det vill säga köpa sådant som inte blir sopor på en gång. Här har vi kommit upp på det fjärde och femte trappsteget i avfallstrappan.

Indikatorer:

- Mängden avfall.

*Miljöfarligt avfall, förpackningar, tidningar, papper, matavfall, rest till förbränning och till soptipp från hushåll och verksamheter (förutom rent verksamhetsavfall) samt grovsopor från hushållen: 516 kg/inv. 2016.
2028 bör vi ha minskat med 25% till 379 kg/inv.*

- Andelen medborgare som uppger att de ofta eller alltid väljer varor med tanke på miljön.

*SKL-enkät Kritik på teknik, tilläggsfråga, vart 3:e år (2016: ibland: 49,6 % ofta: 31,1 %, alltid: 5,1 %.
Sammanslaget ofta eller alltid: 36,2 %). 2028 bör vi ha nått 50 %.
OBS! Frågan har utgått. Vi gör en egen enkätundersökning där denna fråga ingår.*

Tänk efter före!!!!

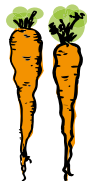
5. Styrmedel

Kommunen har flera styrmedel för att påverka avfallsmängderna och avfallsets farlighet i hela kommunen. Det är viktigt att alla styrmedel används och samverkar för att vi ska uppnå målbilden.

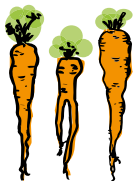
5.1 Lokala föreskrifter

Lokala föreskrifter om avfall reglerar bland annat hur soporna ska sorteras, hur ofta kommunen hämtar soporna och hur hämtställen ska vara utformade. Med föreskrifterna fortsätter kommunen att styra mot en hållbar avfallshantering i hela Östersund och en sund arbetsmiljö för insamlingspersonalen.

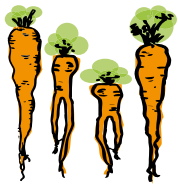
5.2 Avgifter

Kommunens sopavgifter är också ett verksamt styrmedel mot en mer hållbar avfallshantering. Kommunen ska fortsätta att utforma avgifterna utifrån principen att det ska löna sig för alla att göra rätt.

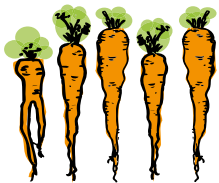
5.3 Fysisk planering

Enligt gällande version av plan- och bygglagen är avfallshanteringen ett allmänt intresse och kommunen ska uppmärksamma avfallshanteringen på ett tidigt stadium i den fysiska planeringen. I detaljplaneläggning och ärenden om bygglov ska lokalisering och utformning av bebyggelse ske med särskild hänsyn till möjligheterna att anordna en rationell, trafiksäker och tillgänglig avfallshantering.

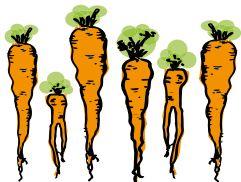
5.4 Tillsyn

Även kommunens tillsynsverksamhet på olika områden är ett bra sätt att styra företag och övriga verksamheter mot hållbarhet. Vid tillsyn ges också goda möjlighet att informera.

5.5 Upphandlingar

Kommunens alla upphandlingar är gyllene tillfällen att uppnå hållbarhet. Vid upphandlingar kan kommunen dels styra leverantörer av kommunal service mot hållbarhet genom att ställa krav och dels föregå med gott exempel genom att exempelvis minska inköpen av engångsmaterial.

5.6 Information

Kommunen fortsätter också sitt arbete med att informera, både internt och externt, om avfallstrappan och hur man kan minska avfallets mängd och farlighet. Hushållen är den målgrupp som kommunen har ett primärt ansvar för att informera, men behoven av information finns också i företag och verksamheter.

Enligt kommunens kommunikationsstrategi ska all kommunikation, så långt det är möjligt, börja internt. Starka varumärken och förtroende byggs inifrån och ut. På samma sätt är den interna kommunikationen ett viktigt verktyg för att åstadkomma attityds- och beteendeförändringar i hela Östersund.

6. Ansvar och uppföljning

6.1 Ansvar

Detta program är beslutat av Kommunfullmäktige. Det är Tekniska nämnden som är beredande politisk nämnd. Enhetschefen för Avfall Återvinning är dokumentansvarig och har ansvaret för att förvalta programmet vilket innebär att säkerställa tillämpning samt uppföljning och revidering. Alla kommunala verksamheter berörs av programmet och tillhörande strategi. Därför ansvarar varje chef inom kommunen för att styrdokumentens innehåll är känt och används bland medarbetarna. Programmet berör också alla medborgare i Östersund och ska därför kommuniceras externt.

6.2 Uppföljning

Programmet ska följas upp och revideras av Kommunfullmäktige varje mandatperiod i samband med aktualitetsprövningen av översiktsplanen. Det är Tekniska nämnden som är beredande politisk nämnd.

Vid varje uppföljning ska kommunen reflektera över

- om samhället eller kommunen har ställts inför ytterligare utmaningar på avfallsområdet
- om kommunen går i den riktning som ställningstagandena pekar ut
- om kommunen stimulerar samhället att gå i den riktning som ställningstagandena pekar ut
- om kommunen aktivt använder de styrmedel som kommunen förfogar över

Vidare ska kommunen följa upp

- de indikatorer som är knutna till de fyra ställningstagandena
- de aktiviteter som respektive förvaltning har genomfört

Östersunds kommun

www.ostersund.se

